

Teknisk kontrollorgan

SINTEF IKT, Senter for jernbanesertifisering

TILSYNSRAPPORT

Rapport nr. 2012-30

Teknisk kontrollorgan
SINTEF IKT, Senter for jernbanesertifisering
TILSYNSRAPPORT

Rapport nr.: 2012-30
Saksnr: 12/4147
Revisjonsperiode: 20. og 21. november 2012
Foretak: SINTEF IKT, Senter for jernbanesertifisering (SJS)
Kontaktperson: Thor Myklebust
Revisjonslag: Håkon E. Larsen, revisjonsleder
Geir-Rune Samstad, fagrevisor
Geir Hagbø, fagrevisor
Harald Hilton, fagrevisor

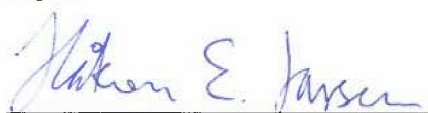
Rapportens innhold

Denne tilsynsrapporten beskriver avvik og observasjoner etter revisjon av SINTEFs virksomhet som teknisk kontrollorgan.

Hovedkonklusjon

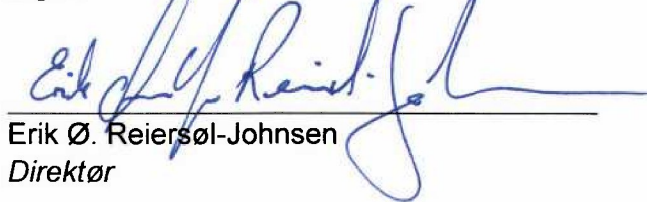
Senter for jernbanesertifisering (SJS), ved SINTEF IKT, er utpekt som teknisk kontrollorgan for å gjøre samsvarsvurderinger etter samtrafikkforskriften. En forutsetning for å være utpekt som teknisk kontrollorgan er at virksomheten har et levende og oppdatert kvalitetssystem. Dette er ikke tilfelle for SJS. SJS har ikke prioritert oppfølgingen av kvalitetssystemet og tilstanden på systemet er ikke tilfredsstillende. Til tross for dette fremstår SJS som faglig kompetent og bevisst på rollen som teknisk kontrollorgan.

Utarbeidet dato: 10. januar 2013
Sign.:

Håkon E. Larsen
Revisjonsleder

Godkjent dato: 18.1.2013
Sign.:

Erik Ø. Reiersøl-Johnsen
Direktør

1	Om revisjonen.....	4
2	Avvik	5
3	Observasjoner.....	10
4	Andre forhold	10
5	Gjennomføring	10

1 Om revisjonen

SINTEF Tele og data, ved SINTEF Jernbanesertifisering ble utpekt i 16. desember 2003 utpekt som teknisk kontrollorgan etter lov om tekniske kontrollorgan som har til oppgave å gjennomføre samsvarsvurderingar (lov om tekniske kontrollorgan). Utpekingen ble utvidet 6. februar 2007. Etter utpekingen har SINTEF omorganisert virksomheten og i dag er det gruppen Senter for jernbanesertifisering (SJS), under avdelingen Systemutvikling og sikkerhet og instituttet SINTEF IKT som har rollen som teknisk kontrollorgan.

Gjennomføringen av revisjonen

Bakgrunnen for revisjonen er Statens jernbanetilsyns årlige tilsynsplan, som er etablert for å sikre systematisk gjennomgang av virksomhetene vi har ansvar for å føre tilsyn med.

Revisjonen er gjennomført som dokumentgjennomgang og feltarbeid hos SJS. Virksomheten har gitt revisjonslaget nødvendig tilgang til dokumenter, lokaler og personell – og har lagt alle forhold til rette for en effektiv gjennomføring av revisjonen.

Revisjonsomfang

Revisjonen hadde som mål å avklare hvorvidt SJS gjennomfører sin virksomhet som teknisk kontrollorgan i samsvar med bestemmelser i, eller i medhold av jernbanelovgivningen, lov om tekniske kontrollorgan og vilkår i utpeking som teknisk kontrollorgan.

Revisjonsfunn

Revisjon er en systematisk, uavhengig og dokumentert prosess for å fremskaffe revisjonsbevis og vurdere i hvilken grad bevisene oppfyller revisjonskriteriene. Revisjonskriteriene vil i denne sammenhengen være kravene som er stilt i jernbanelovgivningen, lov om tekniske kontrollorgan og grunnlaget for utpeking som teknisk kontrollorgan. Sentralt i grunnlaget for utpekingen som teknisk kontrollorgan er at det var etablert et kvalitetssystem som ivaretok kravene gitt i EN 45004 jf. søknadene om å bli utpekt. Denne standarden ble erstattet av NS-EN ISO/IEC 17020:2004; "Generelle krav til drift av ulike typer organer som utfører inspeksjoner". Det er tilsvarende innhold i disse to standardene. Standarden ble betydelig omstrukturert i 2012-versjonen, som kom i norsk versjon i september 2012. NS-EN ISO/IEC 17020:2012 blir omtalt som ISO 17020 i rapporten. Revisjonsbevisene vil være grunnlaget for revisjonsfunnene. Statens jernbanetilsyn grupperer revisjonsfunnene i avvik og observasjoner.

Avvik defineres som manglende samsvar med krav i jernbanelovgivningen, lov om tekniske kontrollorgan og/eller vilkår i vedtak om utpeking av teknisk kontrollorgan.

Observasjon er forhold som ikke omfattes av definisjonen avvik, men forbedringsmuligheter Statens jernbanetilsyn mener det er viktig å påpeke.

Revisjonsrapport

Denne tilsynsrapporten beskriver de avvik som er avdekket, og de observasjoner som er registrert gjennom revisjonen.

Statens jernbanetilsyn praktiserer negativ rapportering fra revisjoner. Det vil si at revisjonsrapporter i hovedsak omhandler manglende samsvar med revisjonskriteriene. Forhold der kravene er tilfredsstillende oppfylt beskrives normalt ikke. Revisjonen er basert på stikkprøver.

Oppfølging av revisjonen

Statens jernbanetilsyn pålegger som hovedregel retting av avvik innenfor en tidsfrist. Ved alvorlige regelverksbrudd skal vi trekke tilbake utpekingen som teknisk kontrollorgan.

Vi forventer at observasjoner håndteres slik at disse ikke senere utvikler seg til/bidrar til avvik.

2 Avvik

Avvik 1

Ledelsen gjennomgår ikke kvalitetssystemet for å sikre at det er egnet og effektivt.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.5.1.1:

"Inspeksjonsorganets øverste ledelse skal etablere prosedyrer for å gjennomgå organets styringssystem med planlagte mellomrom for å sikre at det kontinuerlig er egnet, tilstrekkelig og virksomt. Dette omhandler også politikken og målene som er knyttet til oppfyllelsen av denne internasjonale standarden."

Revisjonsbevis:

1. Ledelsen gjennomgår ikke kvalitetssystemet for å sikre systemets egnethet og effektivitet.

Avvik 2

SJS har ikke etablert tilstrekkelige kriterier for vurdering av habilitet og uhildethet.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 4.1.3:

"Inspeksjonsorganet skal kontinuerlig identifisere farer for upartiskheten. Dette skal omfatte farer som oppstår fra organets aktiviteter, dets relasjoner eller fra relasjonene til organets personell. Slike relasjoner utgjør imidlertid ikke nødvendigvis en fare for organets upartiskhet."

Jf. ISO 17020, punkt 8.1.1:

"Inspeksjonsorganet skal etablere og opprettholde et styringssystem som sikrer at det er mulig å oppnå kontinuerlig oppfyllelse av kravene i denne internasjonale standarden i samsvar med enten alternativ A eller alternativ B."

Jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd (se også utpekingsbrev punkt 2.1):

"Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. [...]"

Jf. samtrafikkforskriften, vedlegg VIII, punkt 5:

"Det skal sikres at kontrollpersonalet er upartisk. [...]"

Revisjonsbevis:

1. Det er ikke etablert kriterier for vurdering av habilitet utover en henvisning til forvaltningsloven.

Merknad: Det er ikke tilstrekkelig å henvise til forvaltningsloven. Forvaltningsloven § 6 er generell og virksomheten samlet kjenner selv best forhold som kan være utfordrende i forhold til habilitet. Det er derfor viktig at dette blir beskrevet slik at disse kriteriene er tilgjengelige for den enkelte ansatte.

Avvik 3

SJSs habilitetsvurderinger dokumenteres ikke.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.4.1:

"Inspeksjonsorganet skal etablere prosedyrer for å fastsette den styring som er nødvendig for å identifisere, lagre, beskytte, gjenfinne, oppbevare og slette registreringer knyttet til oppfyllelsen av denne internasjonale standarden."

Revisjonsbevis:

1. SINTEF opplyste at habilitet blir vurdert når tilbud på oppdrag utarbeides, men vurderingene dokumenteres ikke.

Avvik 4

SJS bruker ikke beskrevet system for oppfølging av tilbakemeldinger og korrigerende tiltak ved avvik fra kvalitetssystemet.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.7.1 og 8.7.1:

"Inspeksjonsorganet skal etablere prosedyrer for identifikasjon og styring av avvik i organets drift."

"Der det er nødvendig, skal inspeksjonsorganet også iverksette tiltak for å eliminere årsakene til avvik, for å hindre gjentakelse."

Jf. ISO 17020, punkt 8.1.1:

"Inspeksjonsorganet skal etablere og opprettholde et styringssystem som sikrer at det er mulig å oppnå kontinuerlig oppfyllelse av kravene i denne internasjonale standarden i samsvar med enten alternativ A eller alternativ B."

Revisjonsbevis:

1. Avvikssystemet for SJS benyttes ikke.
2. Det kunne ikke redegjøres for om avvikssystemet beskrevet i avsnitt 6.2.3 i kvalitetssikringshåndboken er det systemet som skal brukes.
3. Det er ikke beskrevet hvordan feil i kvalitetssystemet skal rapporteres.
4. Funn fra interne revisjoner blir i varierende grad lukket.
Merknad: Det benyttes et annet system for å følge opp funn fra interne revisjoner. Det ble avdekket at avvik ved kvalitetssystemet til SJS var lukket, uten at så var tilfelle og uten at dette har blitt fulgt opp.

Avvik 5

Målene beskrevet i kvalitetssystemet blir i liten grad fulgt opp og vedlikeholdt.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.2.1:

"Inspeksjonsorganets øverste ledelse skal etablere, dokumentere og opprettholde politikk og målsetninger for å oppfylle denne internasjonale standarden og sikre at politikken og målsetningene gjøres kjent og implementeres på alle nivåer av inspeksjonsorganets organisasjon."

Revisjonsbevis:

1. Målene beskrevet i kvalitetssystemet blir i liten grad fulgt opp og vedlikeholdt.

Avvik 6

Kvalitetssystemet er ikke effektivt og egnet.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.1.1:

"Inspeksjonsorganet skal etablere og opprettholde et styringssystem som sikrer at det er mulig å oppnå kontinuerlig oppfyllelse av kravene i denne internasjonale standarden i samsvar med enten alternativ A eller alternativ B."

Revisjonsbevis:

1. Bestemmelsene for kvalitetssikring av dokumenter i kvalitetssystemet blir ikke fulgt ved oppdatering.
Merknad: Jf. SJS Kvalitetssikringshåndbok punkt 5.1.2.
2. Ved oppdatering av dokumenter i kvalitetssystemet blir bare endringene kontrollert og godkjent, uten at helheten i dokumentet blir vurdert.
3. Funksjonene forskningssjef og kvalitetssikringsansvarlig er besatt av samme person. Kvalitetssikringsansvarlig skal være uavhengig av teknisk leder. Fungerende for teknisk leder er forskningssjef.

Avvik 7

Kvalitetssystemet er ikke fullstendig dokumentert.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.1.2:

"Inspeksjonsorganets styringssystem skal ta hensyn til følgende:

- dokumentasjon av styringssystem (for eksempel håndbok, policy, definisjon av ansvar, se 8.2.);
- styring av dokumenter (se 8.3);
- styring av registreringer (se 8.4);
- ledelsens gjennomgåelse (se 8.5);
- intern revisjon (se 8.6);
- korrigerende tiltak (se 8.7);
- forebyggende tiltak (se 8.8);
- klager og anker (se 7.5 og 7.6)."

Revisjonsbevis:

- a) Ledelsens gjennomgåelse er ikke beskrevet i kvalitetssystemet.
- b) Det er ikke beskrevet hvordan funn fra interne revisjoner skal følges opp.
- c) Det er flere feil og mangler i kvalitetssystemet. Eksempelvis:
  - a. Ansvarsforsikring for samsvarsvurderinger som utføres er ikke beskrevet.
  - b. Det henvises til vedtaksprotokollen flere steder i kvalitetssystemet. Denne blir ikke benyttet og ble besluttet fjernet i 2010.
  - c. Dokumentregisteret har feil og mangler.
  - d. Samsvarsvurderingsprosedyren henviser til kravdokumenter i en del av dokumentregisteret som ikke eksisterer (2.1.5).
  - e. Krysstabellen i kvalitetssikringshåndboken refererer til utgått standard.

Avvik 8

Det er mangler ved gjennomføring og oppfølging av interne revisjoner.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 8.6.3 og 8.6.5 d):

"Inspeksjonsorganet skal gjennomføre regelmessige interne revisjoner som dekker alle prosedyrer på en planlagt og systematisk måte for å verifisere at styringssystemet er implementert og virkningsfullt."

"Inspeksjonsorganet skal sikre at [...]"

- d) *alle tiltak som iverksettes som følge av revisjonen, blir iverksatt innen rimelig tid og på en hensiktsmessig måte; [...]"*

Revisjonsbevis:

1. Standarden som kvalitetssystemet er bygd på brukes ikke som revisjonskriterium ved interne revisjoner.
2. Funn fra interne revisjoner blir i varierende grad lukket.

Merknad: SINTEF opplyste at standarden som kvalitetssystemet er bygd på har blitt brukt som revisjonskriterium ved en intern revisjon. Den har ikke vært brukt ved noen av de fem siste revisjonene.

Avvik 9

Kompetansekravene til funksjonene i SJS er mangelfulle og utydelige.

Avvik fra:

ISO 17020, punkt 6.1.1:

"Inspeksjonsorganet skal definere og dokumentere kompetansekravene for alt personell som arbeider med inspeksjonsaktiviteter, inkludert krav til utdanning, opplæring, teknisk kunnskap og erfaring."

Jf. vedtak om utpeking av SINTEF IKT som teknisk kontrollorgan, datert 6. februar 2007, kapittel 2:

"I henhold til lov om tekniske kontrollorgan § 5 er det tekniske kontrollorgans virksomhet underlagt forvaltningslovens kapittel II – VI. Det innebærer at kontrollorganet er underlagt lovens bestemmelser om habilitet, saksbehandling, saksforberedelse, vedtak og klage. [...]"

Revisjonsbevis:

1. Det er ikke beskrevet krav til forvaltningskompetanse for de ulike funksjonene i SJS.
2. Det er ikke beskrevet kompetansekrav for assessorer som skal utføre revisjoner.

3. Faglige krav til kompetanse for assessorer ved SJS er ikke tydelige. Det henvises til en ikke oppdatert oversikt over lover, forskrifter, etc. (SJS Dokumentregister).

3 Observasjoner

Observasjon 1

Status på kvalitetssystemets egnethet er ikke et tema i SINTEF IKTs ledelsens gjennomgåelse

Revisjonsbevis:

1. Ledelsens gjennomgåelse i SJS blir ikke etterspurt i instituttet ledelsens gjennomgåelse, til tross for at dette blir gjort for sammenlignbar del av instituttet.

Merknad: Det ble opplyst at status på interne revisjoner ble tatt opp ved instituttets ledelsens gjennomgåelse.

4 Andre forhold

Det ble ikke notert andre forhold under revisjonen.

5 Gjennomføring

Åpningsmøte	20. november 2012
Feltarbeid	20. og 21. november 2012
Sluttmøte	21. november 2012